

Steenuilen in Limburg 2013

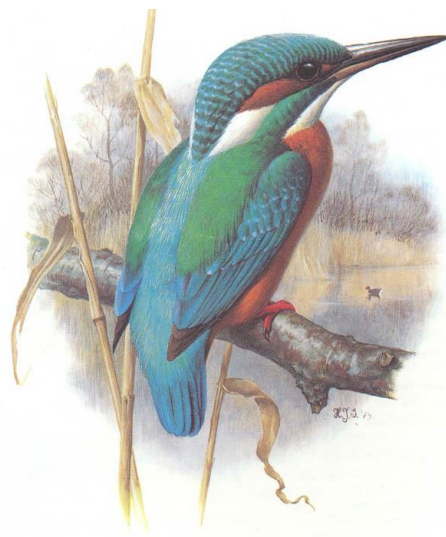

Steenuilen Werkgroep Limburg maakt deel uit van Vogelwacht Limburg

Provinciaal coördinator en
Regiocontactpersoon STONE:
Peter Alblas
Cruyshaag 7
6228 EG Maastricht
043-3670833
steenuil-limburg@ziggo.nl

Coördinator nieuwe nestkasten:
Huub Engelen,
St. Rochusstraat 19
6241 CD Bunde
043-3652543

Beste steenuilenliefhebbers,

Voor je ligt weer een Limburgs verslag over mensen, steenuilen en nestkasten. Dè plek om alle waarnemers en erfbewoners hartelijk te bedanken voor hun werk en gastvrijheid. Op zijn Maastrichts : 'ne groete Merci !

De landelijke waardering blijkt uit de keuze van Stone, om Limburg uit te kiezen voor het steenuilenverhaal in Erfvogels In Beeld 2014. Hoofdredacteur Hans Peeters ging met Jan Deckers op pad in 'zijn' Elsloo, en ondervond de Limburgse gastvrijheid. Lezenswaardig !

Mijn eerste jaar als coördinator zit erop. Een jaar met veel inspirerende gesprekken, mails en bezoeken aan werkgroepen.

Het was geen best jaar voor de steenuilen, constateerden vrijwel alle controleurs in Limburg. Het algemene beeld is dat van kleinere legfels en meer sterfte onder de jongen. En van koppels die helemaal niet tot broeden overgingen. Zie verderop voor de cijfers. Een duikeling van 756 gemelde jongen in 2012 naar 438 in 2013 is ongekend..... Voor 2014 ziet het er gelukkig een stuk beter uit. En nu maar hopen dat de Steenmarters zich weten te beheersen.

SWL deed mee aan een heuse crowdfunding-actie van Vogelbescherming Nederland en Stone. Geco Visscher en ondergetekende wisten maar liefst 47 steenmarterproof-nestkasten gesponsord te krijgen. In de loop van dit jaar zullen ze allemaal hun plek in het Limburgse vinden.

Met ingang van dit jaar kun je je broedgegevens ook invoeren op Nestkaart Light van Sovon. Je kunt er minder gegevens op kwijt, maar hij is veel gebruiksvriendelijker dan de oude Digitale Nestkaart, die gelukkig nog gewoon beschikbaar blijft. Kijk maar op www.sovon.nl

2013 bracht twee trieste berichten op persoonlijk vlak: eerst overleed Louis Claessens uit Weert, en later Ton Hoeben uit Nederweert. Beiden hebben jarenlang grote aantallen Steenuilbroedsels gevolgd.

In dit verslag ook de overpeinzingen van Frank Peters, naar aanleiding van jarenlang waarnemen en ringen. Vrouwen blijven raadsels! Aanbevolen!

Een succesvol steenuilenjaar gewenst!

Peter Alblas,
coördinator Steenuilen Werkgroep Limburg

Jan Deckers in Catsop

foto Hans Peeters

Voortgangsreportage Nestkasten voor Steenuilen Werkgroep Limburg in 2013

Theo en Huub melden dat er schot zit in het vervangen van de nestkasten. Dat is goed nieuws voor dit project, dat tot eind dit jaar loopt.

In de slijpstream van de Stone-marterproofkast laten we de laatste 100 kasten uitvoeren met een sluis, zodat de Steenmarter niet naar binnen kan.

Veel van de nieuwe kasten worden in Noord- en Midden Limburg geplaatst.

Voor het ophangen en controleren van de nestkasten kunnen we in de hele provincie nog versterking gebruiken. Een leuke leerzame (en verslavende) bezigheid.

Een beeld dat steeds zeldzamer zal worden: doorkijkje door oude IKL-kast, daterend van eind vorige eeuw

Foto Jan Deckers

Met vriendelijke groet

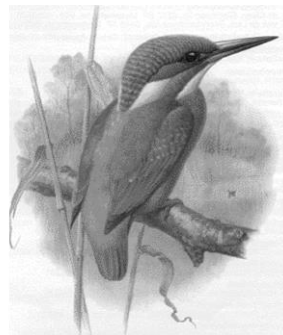
Theo en Huub

steenuilen.limburg@home.nl

Project Nestkasten Limburg

Steenuil in het Heuvelland wordt uitgevoerd door Steenuilen Werkgroep Limburg en Vogelwacht Limburg en wordt mogelijk gemaakt door financiële steun van de Provincie Limburg

**PLATTELAND
IN UITVOERING**
'n Buitenkans voor Limburgers

provincie limburg

Vrijwilligerservaringen

Wiel Spierts (Wylre) neemt de uilenwerkgroep van IVN Voerendaal op sleeptouw: Hij heeft de club van Sandra Smeijsters aan de Steenuil gekregen. Daarmee wordt vanaf 2014 een gebied weer onderzocht waarvan we jarenlang geen gegevens ontvingen. Na grondig vooronderzoek heeft de groep aanwijzingen voor vier paar steenuilen. Veel succes!

Mia Hoeijmakers (IVN Maasdorpen) meldt dat de nieuwe kast 'bij het kasteel' meteen 4 jongen opleverde.

Hans Leeters, 26 juni:

"Gisteravond bij controle in nestkast trof ik 3 dode steenuiltjes aan, een leefde nog. Twee weken geleden hebben we ze geringd met Jaap van der Spek, en zagen er toen prachtig uit.

Denk dat vrouwtje dood is en ze niet meer gevoerd zijn, lag ook geen voorraad.

Ze waren brood mager, vel over been.

Het jong wat nog leeft is ook heel zwak, heb wat voer in nestkast gelegd, maar vrees er voor."

Ger Lumens schrijft: "Afgelopen jaar is bij mij geen steenuil geboren en dit alleen doordat de nestkast, na later bleek, werd (bewoond) gebruikt door de steenmarter.

Direct daarna heb ik alle kasten (drie stuks) uitgevoerd met de door jullie geadviseerde anti-marter ingang.

Ik heb het afgelopen jaar tot op heden geen enkele steenuil gehoord of gezien in heel Guttecoven. In Einighausen hoor ik ze regelmatig op drie plaatsen."

Gerard Ernst en Math Beurskens in Neer hadden helemaal geen broedsels, en dat kwam op meer plaatsen voor, vooral in Zuid-Limburg. Van Gerard wel weer een positiever geluid over 2014: bij drie kasten heeft hij al wel weer uilen waargenomen.

Uit Maastricht vergelijkbare verhalen: vaste territoria ook in voorjaar 2013 bezet, maar geen broedpoging waargenomen. In 2014 wel weer uilen in de kast. Een man woog in maart 2013 169 gram, en er werd niet gebroed. Eind februari 2014 woog dezelfde vogel 203 gram. Dat geeft hoop.

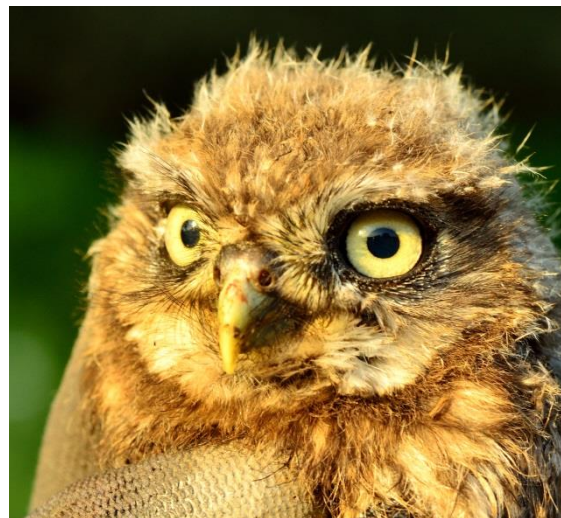

Foto Hans Peeters

Wensenlijstje 2014

Sommige wensen staan al langer op het lijstje, je herkent ze van eerdere jaarverslagen:

Vorbereiding op het seizoen. Lees voor je eerste ronde de hoofdstukken 1 en 2 van de Handleiding nog eens door: “Broedbiologisch onderzoek” en “Gedragscode”

Jongeren. We kunnen best wat meer jeugd gebruiken in onze groep.

Tip: De jeugd heeft een hoog tempo. Dus niet te lange praatjes bij je gastheren. Laat de jongelui maar flink met de ladder sjouwen! En facebooken over hun ervaringen.

Mislukte broedsels consequent melden. Lang niet alle waarnemers hebben de gewoonte om mislukte broedgevallen door te geven. Toch is dat heel waardevol, ook mislukken is een lot dat een broedsel kan overkomen.

Nacontrole rond dag 40. Veel broedsel worden niet meer rond het uitvliegen bezocht. Maar er kan in die late fase nog van alles misgaan. Wil je het succes van een nest zo goed mogelijk weten? Bepaal dan de leeftijd van het grootste jong door de **vleugel te meten** (Handleiding p. 26) en bereken dag 40.

Nog meer nestkaarten. Met de nestkaartgegevens kunnen we de nauwkeurigste uitspraken doen over de broedresultaten. Wie geen nestkaarten wil/kan invullen gebruikt het vertrouwde formulier achter in dit verslag. Of gebruik het digitale formulier dat je in april toegestuurd krijgt.

Beschuit met muisjes

foto Frank Peters

Broedgegevens 2013: Zuid Limburg

De lente was in ruim 40 jaar niet zo koud geweest.

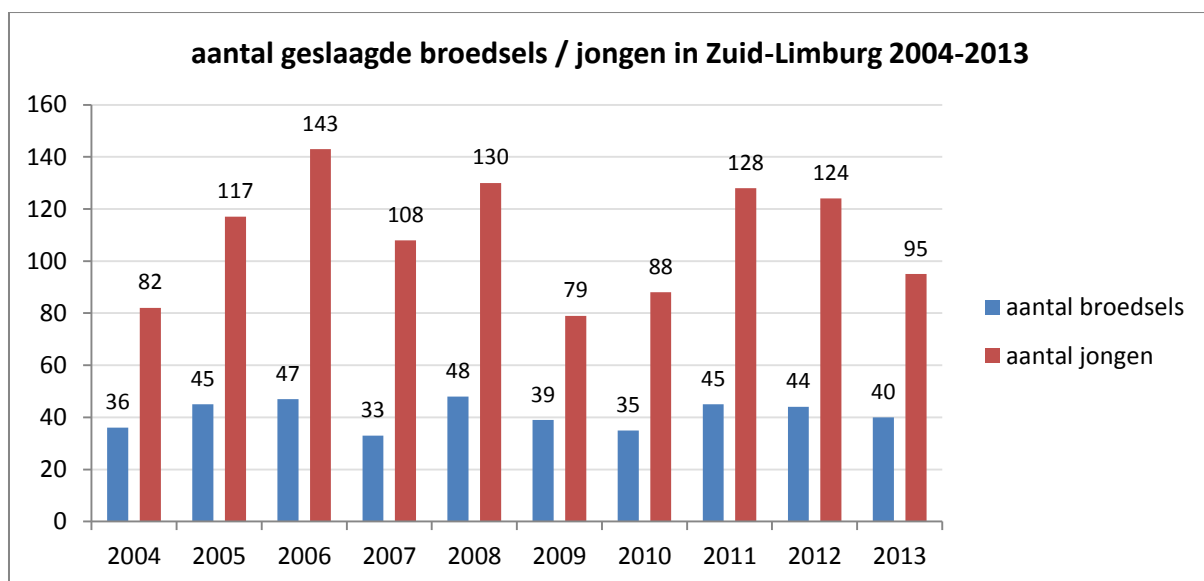
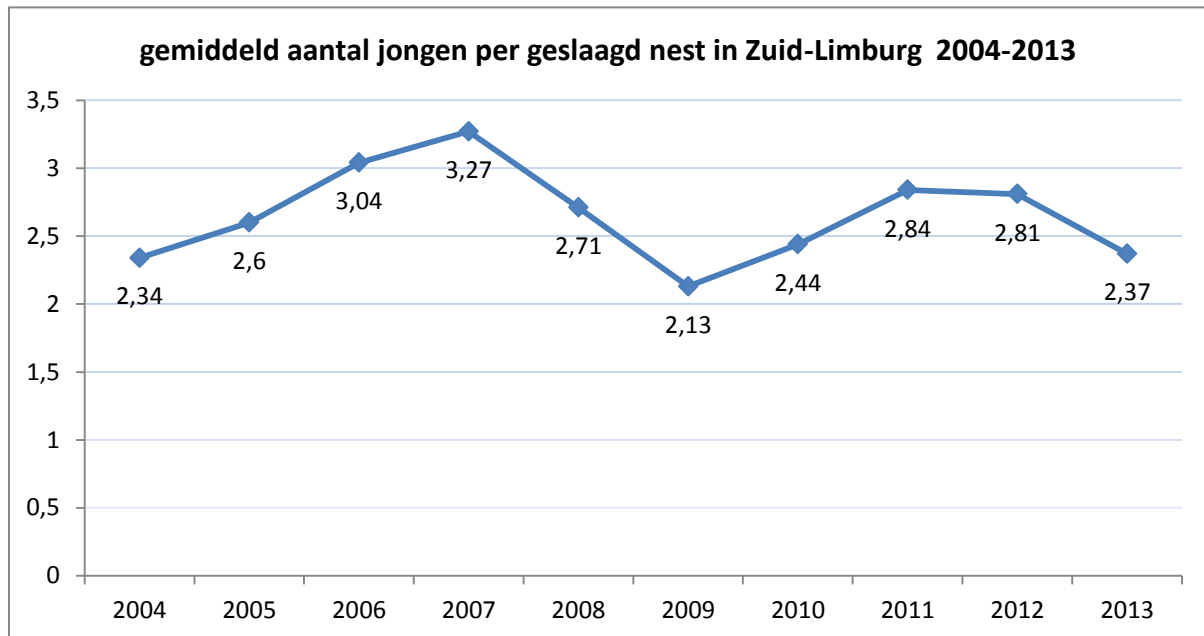

Vogelwerkgroep	gebied	kasten gecontroleerd	broedsels	waarvan mislukt	jongen
IVN Heerlen, Jan Vaessen	Heerlen	10	0	0	0
Gerrit van der Mast	Grensstreek Rode Beek	6	0	0	0
Peter Bal	Puth	3	1	0	3
Ger Lumens (part.)	Guttecoven	3	0	0	0
Peter Stijnen	Stein		6	0	23
IVN Spaubeek , Leon Heemels	Spaubeek	19	4	2	6
IVN Elsloo, Jan Deckers	Elsloo	8	3	0	8
Jacques Ummels	Geulle	15	4	0	12
J. Wijnands	Geulle	2	2	2	0
Harrie Janssen	Ulestraten	10	3	?	?
Laurens de Wilde en Huub Engelen	Meerssen	5	2	2	0
Pica Johan van Lierop	Valkenburg	0	0	0	0
Danny Packbier (part.)	Walem	-	-	-	-
IVN Maastricht, Henny Kloosterboer en Jeroen Veldman	Maastricht	6	0	0	0
Peter Alblas	Maastricht	6	2	1	1
IVN Bemelen Wiel Pittie	Bemelen	10	2	0	6
VTN Cadier en Keer, Jurgen Mingels	Cadier en Keer	-	-	-	-
Philippe Meyer	Margraten	2	0	0	0
St. Grueles Hub Reumers	Gronsveld	10	2	0	5
IVN Eijsden Philippe Meyer	Eijsden	29	16	7	16
Wiel Spierts	Wijlre	10	1	0	2
IVN Bocholtz, P.Possen	Bocholtz	14	1	1	0
IVN Eys, Ger Hensgens	Eys	3	3	3	0
Hans Phijl	Vaals	35	7	1	13
Totaal		206	59	19	95

Balans broedgegevens : Zuid Limburg

In 2010	geslaagde broedgevallen: 36	88 jongen	= 2,44 gemid.
In 2011	geslaagde broedgevallen: 45	128 jongen	= 2,84 gemid.
In 2012	geslaagde broedgevallen: 47	134 jongen	= 2,85 gemid.
In 2013	geslaagde broedgevallen: 40	95 jongen	= 2,37 gemid.

Broedgegevens 2013: Noord- en Midden Limburg

Vogelwerkgroep	gebied	broedsels	waarvan mislukt	jongen
IVN Maas en Niers, John Toonen	Siebengewald tot aan Venlo	45	13	84
Uilenwerkgroep Maas en Peel, Gerrit van Meijel	Venray	20	0	55
Vrienden der Natuur, Piet Mölling	Venlo	1	0	2
IVN Maasdorpen, Mia Hoeijmakers	Lottem	9	1	21
t Hökske, Ton Hagens	Sevenum	6	2	10
IVN Steilrand, Joost Wijnands	"Roermond tot Venlo"	29	6	83
Jan Heemels	Herten	0	0	0
Vwg. Roerstreek, Wim Corten	Roermond	18	4	45
Heemkunde Vereniging Roggel, M. Ramaekers	Roggel	1	0	3
Steenuilengroep Vogelwerkgroep Nederweert, Har Luijten	Nederweert	32	1	81
Vogelwacht Weert, L. Claessens	Weert	-	-	-
Gerard Ernst en Math Beurskens	Neer, Haelen	0	0	0
Jan Heijkers	Grathem	3	0	6
De Haselaar, Geco Visscher	Echt, Susteren	21	12	24
Hans Leeters	Neeritter	4	1	9
Ger Bouten	Hegelsom	1	0	1
Totaal		190	40	424

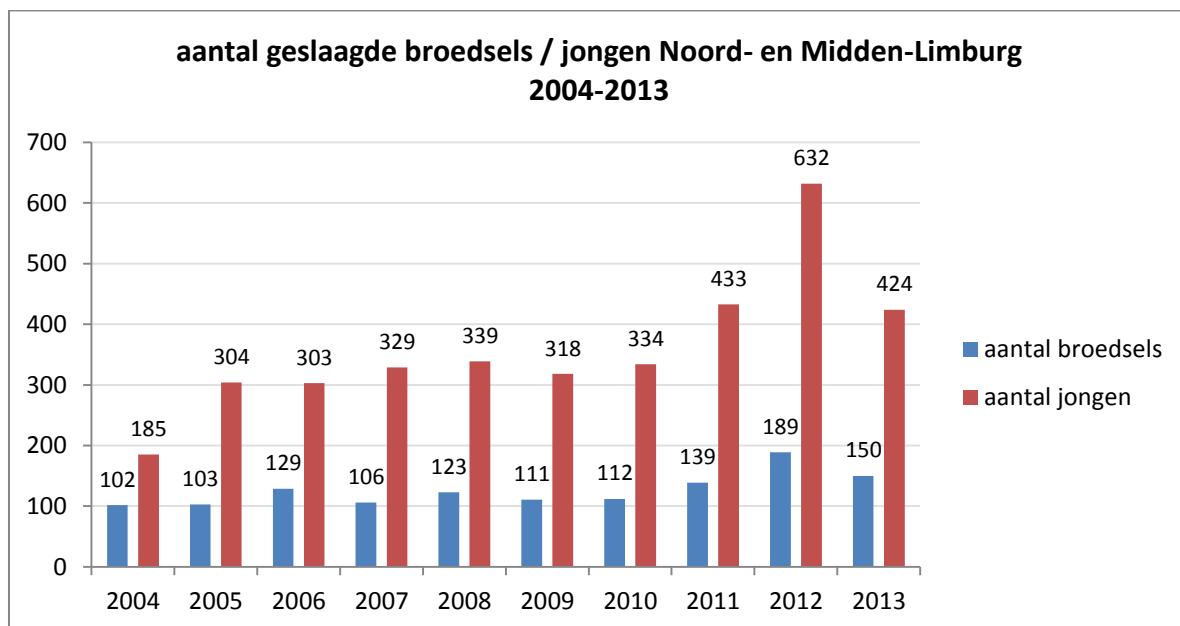
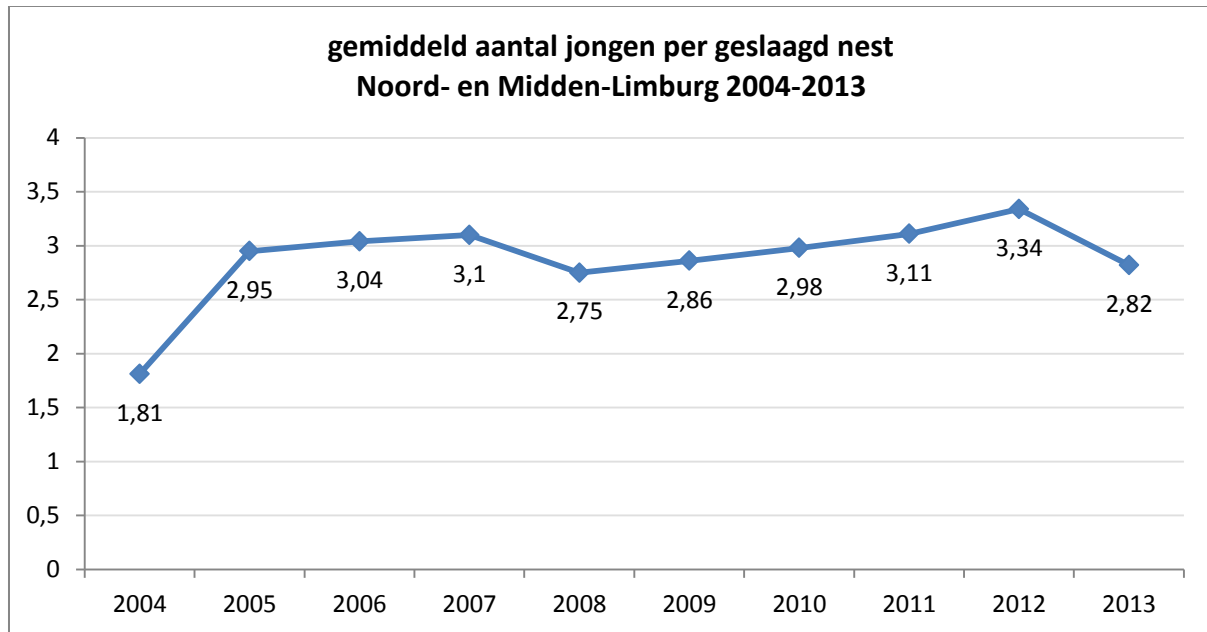
Gemiddeld 2,23 jongen per broedpoging. NB. dit getal is te hoog; **niet alle mislukte broedpogingen zijn doorgegeven!**

Gemiddeld **2,82 jongen per geslaagd broedsel**. (150 geslaagde broedsels)

Balans broedgegevens : **Midden- en Noord-Limburg**

in 2010	geslaagde broedgevallen: 112	met 334 jongen	= 2,98 gemid.
in 2011	geslaagde broedgevallen: 139	met 433 jongen	= 3,11 gemid.
In 2012	geslaagde broedgevallen: 189	met 632 jongen	= 3,34 gemid.
In 2013	geslaagde broedgevallen: 150	met 424 jongen	= 2,82 gemid.

Steenuil, in goede en slechte tijden.

Na enkele jaren zelf ringen, wil ik jullie graag wat verschillen in de broedsels / individuen laten zien. Onderstaande stukjes zijn niet bedoeld als conclusies, daarvoor is de tijdsduur veel te kort, en er zijn veel te weinig meetpunten. Het zijn meer vraagstukken, komt het overeen met jullie bevindingen?

Op sommige locaties kom je het erf op rijden, en dan weet je eigenlijk al dat het 99% zeker weer goed is gekomen. Zo heb ik een locatie waar in 8 jaar tijd 30 eieren zijn gelegd, daaruit zijn 23 jongen uitgevlogen. Klinkt goed. Op een andere plek zijn in dezelfde 8 jaar tijd 16 eieren gelegd, met 6 uitgevlogen jongen. Dat is heel andere koek. Welke plek doet het nu het beste zou je je af kunnen vragen. Als ik dan kijk naar het aantal jongen van die beide locaties die in latere jaren ergens als broedvogel zijn terug gemeld, dan komt de eerste locatie uit op 0, de tweede op 3. Opvallend toch dat verschil.

2 vrouwtjes op 1 nestkast, samen broedend op de eieren. Dat heb ik 2 keer meegemaakt. Wat zou de oorzaak hiervan kunnen zijn; een afwijking bij 1 of beide vrouwtjes, of een mannetjes tekort? Hoe vaak gebeurt het dat we het niet in de gaten hebben? In zo'n geval kan 1 vrouw rustig een paar uur gaan jagen, de ander neemt het wel over, en andersom. Kom je op zo'n moment bij de kast heb je niets in de gaten, behalve dan dat er uiteindelijk geen eieren uit komen. Of huist er 1 man met 2 vrouwen? Misschien is de man van een eerste legsel gesneuveld, en komt er dan een vrouw bij de vrouw des huizes die er dan nog wat eieren bij legt? Bij beide van mijn legsels bleken de 5 of 6 eieren onbevruucht. Ook bij beide legsels werd later 1 van beide vrouwtjes gevonden met normale broedsels die lukten. Echter beide andere vrouwelijke partners van de vrouwenhuishoudens zijn beide alleen nog maar terug gevonden met mislukte legsels.

Wie heeft de broek aan? Het vrouwtje bepaalt waar de eieren gelegd worden. Dat was wel heel duidelijk bij een plek waar de uilen onder het dak broeden, en wel jaren lang. De eigenaar wilde graag het dak renoveren, maar wachtte daar gelukkig mee. We hadden wel gelijk een nestkast in de buurt geplaatst, deze werd wel bezocht, als roest gebruikt. Maar verhuizen deed mevrouw niet. Tot er in mei ineens een andere madam was ingetrokken, en ja hoor, ze broedde ook gelijk in de nestkast.

Het succes van een vrouwtje wordt in grote mate bepaald door het erf waar ze leeft. Is ze succesvoller door in de naaste omgeving vaker van nestkast te wisselen, en zo ieder jaar de beste plek uit te zoeken, of kan je beter op dezelfde stek blijven zitten? Ik heb 2 dames die al jaren (>6 jaar) op 1 nestkast residentie houden. Daartegen heb ik ook meerdere dames die geregeld een andere kast kiezen. De plaatstrouwe blijken tot nu toe ouder te worden en ook meer pullen te produceren. Ze weten beter de plekken te vinden waar ze de muizen kunnen vangen?

Graag jullie ideeën hierover,

Frank Peters, Siebengewald
f.peters26@kpnplanet.nl

De hulk?

foto Frank Peters

Ger Bouten uit Hegelsom kreeg post van de buren:

“Voor de 2e keer hadden we de uil weer in de badkamer. Deze was niet geringd. Zou dat dan de oude zijn? Ik was er mee naar jullie gegaan, maar er was niemand. Toen heb ik hem maar weer losgelaten. Groetjes Marie-Louise”

Voorjaar 2014: de kast bij de molen van Gronsveld is weer bezet

Steenuil broedgegevens IVN Maas en Niers 2013

Vorig jaar hadden we al de aanwezigheid geconstateerd van steenmarters in drie steenuilkasten. Onze angst dat dit alleen maar zou toenemen werd dit jaar al direct pijnlijke waarheid.

Bij de controle kwamen we in ons deelgebied vijf broedgevallen tegen die mislukt waren door Steenmarters, in alle vijf de kasten waren de jongen gepredeerd, in drie van de vijf kasten ook een volwassen steenuil.

Toen alle gegevens uit ons hele gebied bekend waren bleek dat door ons hele werkgebied sporen van steenmarters zijn gevonden in steenuilkasten. Bij een aantal andere mislukte broedsels is het vermoeden groot dat dit ook door toedoen van de steenmarter is veroorzaakt maar kon dit niet onomstotelijk worden vastgesteld.

Feit is echter dat we nu snel actie moeten ondernemen en ook al hebben gedaan. We zijn direct onze reservekasten gaan aanpassen en marterproof gemaakt. Met het wisselen van deze kasten zijn we nu bezig. Verder zullen we een aantal kasten die we van de steenuilwerkgroep Limburg hebben ontvangen ook direct moeten aanpassen voordat we deze kunnen plaatsen. Dit zijn weliswaar nieuwe kasten maar om ze nu zo in ons werkgebied te hangen zou nooit goed gaan.

We realiseerden ons direct dat dit gevolgen voor onze resultaten zou hebben. Daarbij kwam ook nog eens het late voorjaar, de hele maand Maart nog vorst waardoor oude vogels later in conditie zijn gekomen en een aantal waarschijnlijk zelfs niet tot broeden is gekomen. Daarbij ook nog eens het feit dat het geen geweldig muizenjaar was maakt dat de resultaten minder spraakmakend zijn dan de voorgaande jaren. Toch zijn er weer een heleboel jongen uitgevlogen, Zie hieronder de resultaten:

Steenuil broedgegevens		Andere broedgevallen	
Aantal uitgevlogen jongen	84	Spreeuw	18
Aantal broedgevallen	45	Koolmees	2
Broedsels succesvol	32	Holenduif	1
Broedsels mislukt	13		

Het aantal broedgevallen is gedaald van 52 naar 45.

Het aantal succesvolle broedsels is van 39 naar 32 gegaan.

Het aantal mislukte broedsels is 13 gebleven maar procentueel hoger omdat we minder broedgevallen hebben.

Het aantal uitgevlogen jongen is van 143 gedaald naar 84 maar toch nog een mooi aantal.

We zullen ons moeten instellen op de aanwezigheid van de steenmarter. Het is geen leuk gezicht als je een gepredeerde kast ziet maar zoals gezegd daar kunnen we wat aan doen door de kasten marterproof te maken.

Namens de hele uilenwerkgroep IVN Maas en Niers

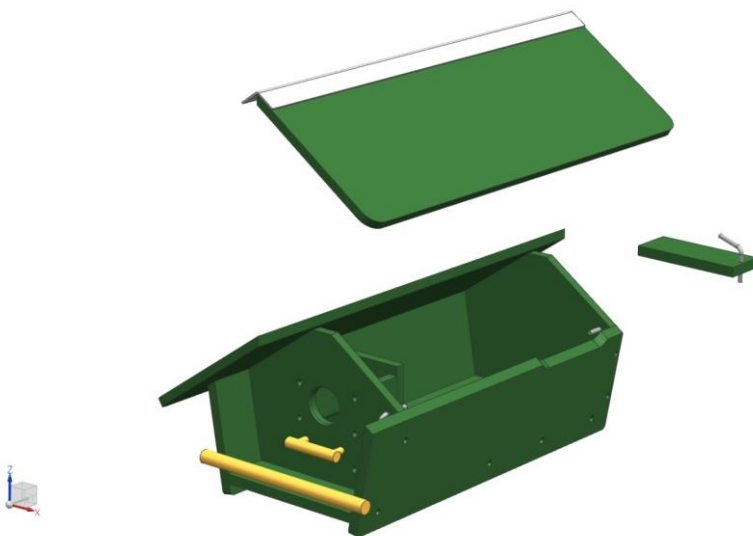

Steenmarter? Blijf maar uit de kast!

Aijen, 1 juni 2013, volwassen steenuil slachtoffer van Steenmarter. Foto Mevr. Wijma

—

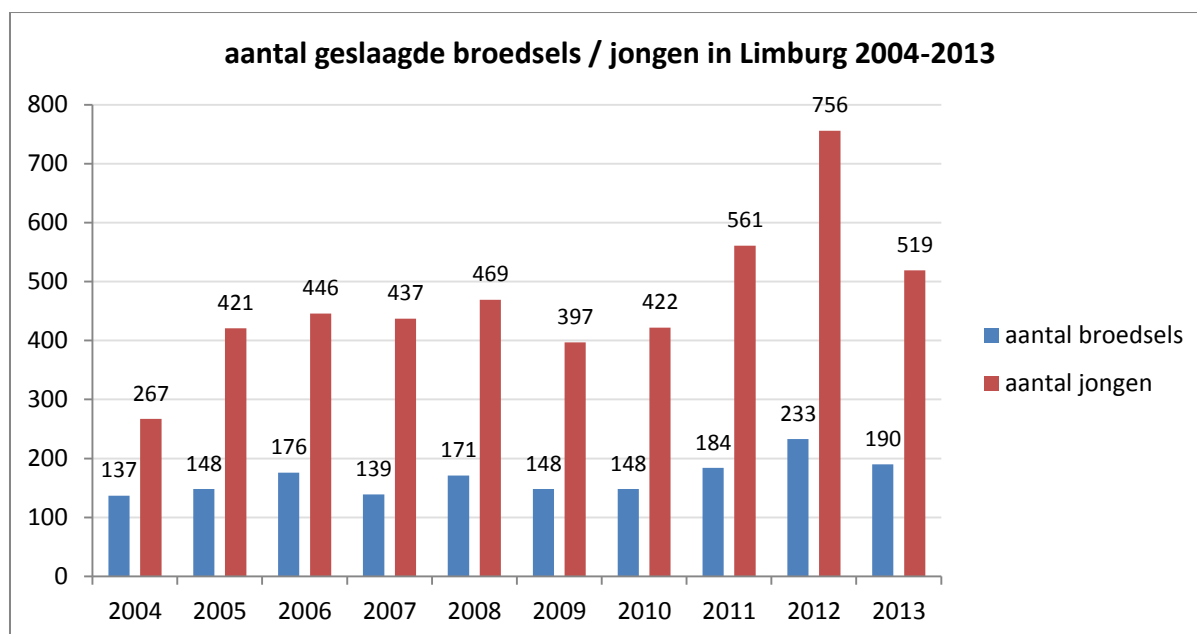
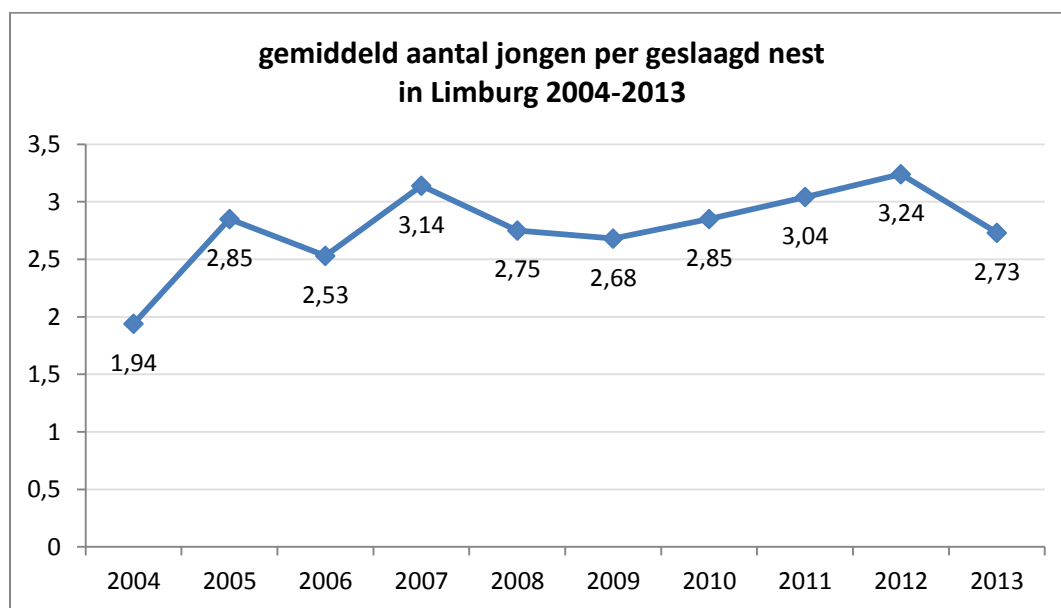
De remedie?

De nieuwe Stone kast: bewezen steenmarterproof!

Balans broedgegevens : **Limburg 2013**

Limburg 2010:	geslaagde broedgevallen: 148	aantal jongen: 422	= 2.85 gemid.
Limburg 2011:	geslaagde broedgevallen: 184	aantal jongen: 561	= 3.04 gemid.
Limburg 2012:	geslaagde broedgevallen: 233	aantal jongen: 756	= 3.24 gemid.
Limburg 2013:	geslaagde broedgevallen: 190	aantal jongen: 519	= 2.73 gemid.

Was 2013 een matig of een slecht Steenuilenjaar?

Het is nog niet zo gemakkelijk om te bepalen of het steenuilenjaar “Limburg 2013” een goed of een slecht jaar was. We hebben natuurlijk allemaal onze indrukken. Een koude nawinter en een laat broedseizoen, kleine legsels, sterfte in de jongenfase. Dat soort herinneringen zijn blijven hangen.

In dit verslag staat een groot aantal cijfers, en die zijn op allerlei manieren te interpreteren. Ik wil een paar quick and dirty-sommetjes maken, dat wil zeggen dat er bij onderstaande berekeningen heel wat kanttekeningen zijn te plaatsen.

Het aantal jongen volgens onze cijfers: van 2011-2013 resp. 561, 756 en 519.

Het aantal jongen per geslaagd broedsel: in 2011-2013 resp. 3,04; 3,24; 2,73

Het houdt niet over. Zeker na het succesvolle broedseizoen 2012 hadden we iets heel anders verwacht. Er was immers een groot aantal steenuiltjes aan de populatie toegevoegd! Je zou verwachten dat 2013 een groot aantal broedlustige koppeltjes zou opleveren. In Eijsden leek het daar ook op: de groep van Philippe Meyer meldde in hun gebied 16 broedsels, na de 12 van 2012. Het aantal eieren bleef echter gelijk: 50. Kleinere legsels dus, waarvan er ook nog meer verloren gingen: 7 van de 16 (in 2012 2 van de 12). Uiteindelijk in Eijsden 2013 slechts 16 jongen na 31 een jaar eerder!

Jan Deckers en Peter Lefebre in Elsloo begonnen 2013 goed: drie vijflegsels (maar slechts 8 jongen). Daar keken ze in de Achterhoek van op; daar waren de vijflegsels met een lantaarntje te zoeken. Zij hadden kleine legsels, maar aan de andere kant weinig jongensterfte: later in het seizoen trok de voedselbeschikbaarheid blijkbaar aan. Geco Visscher uit Echt deed de voorzichtige suggestie dat het ‘op het zand’ wel eens slechter kon zijn dan in het Maasdal (‘op de klei’). Geco deed ook mee aan het onderzoek naar niet-uitgekomen eieren. Er is geen vergelijkingsmateriaal met eerdere jaren, maar uit de analyse van de eieren bleek dat behoorlijk wat niet-uitgekomen eieren misvormde embryo’s bevatten. Dat valt vooral op het conto van vrouwtjes-in-slechte-legconditie te schrijven. Een deel van de jongen zal door een matige embryofase uitgevloegen zijn met verborgen gebreken. Hoe dat in het nieuwe broedseizoen uitpakt?

Steenuilverwachting 2014?

Aan de positieve kant: Er zijn duidelijk meer muizen dan een jaar geleden. We hadden een milde winter. Nogal wat (verstandige?) koppels sloegen het broeden in 2013 over; in 2014 doet een deel daarvan weer mee.

Aan de negatieve kant: Er zijn in 2013 weinig jongen aan de populatie toegevoegd. De Steenmarter neemt toe, sneller dan het aantal steenmarterproof nestkasten. De aftakeling van het landschap zet zich sluipend door.

Mijn persoonlijke Steenuilverwachting Limburg 2014? Wat meer en grotere legsels dan in 2013, maar zeker geen topjaar.

Frank Peters in Siebengewald is optimistischer: hij voorziet een goed 2014.

Ik hoop dat de Steenuilen scenario “Frank” waarmaken.

Aan ons de schone taak om de kasten langs te gaan en de waarnemingen zorgvuldig vast te leggen.

Veel plezier daarbij!

Registratieformulier STEENUIL 2014

1. Gebruik het liefst de Digitale Nestkaart
2. Gebruik anders het digitale formulier dat in april toegestuurd wordt
3. Gebruik anders dit papieren formulier.

Naam : e-mail.....

Adres :

Postcode : Woonplaats

Tel Werkgroep :

No	Kast No	Atlas blok	Naam	Adres	Uitgevlogen jongen
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					

Formulieren voor Oktober opsturen naar :

Peter Alblas, Cruyshaag 7 6228 EG Maastricht
043-3670833

Of e-mail naar steenuil-limburg@ziggo.nl (**Let op ander adres dan vroeger!**)